

ZAŁĄCZNIK

Uzasadnienia do nazw ulic proponowanych do zmiany:

1. **Franciszek Zubrzycki** – ulica jego imienia znalazła się także w piśmie Prezesa IPN do Przewodniczącego Rady Miasta Płocka; 1915 – 1942; stalinowski działacz komunistyczny, członek Polskiej Partii Robotniczej i Gwardii Ludowej, wykreowany przez propagandę PRL na pierwszego „dowódcę oddziału” Gwardii Ludowej.

Urodził się w 1915 roku. Przed wojną, w czasie studiów na Politechnice Warszawskiej był prokomunistycznym działaczem Organizacji Młodzieży Socjalistycznej „Życie”. W polskim więzieniu w latach 1938–1939.

W czasie okupacji niemieckiej podtrzymywał kontakty ze stalinowskimi grupami komunistycznymi. Od 1941 roku był członkiem prosowieckiego Związku Walki Wyzwoleńczej. Na początku 1942 roku stał się formalnie członkiem PPR. W maju 1942 roku został wyznaczony – pod pseudonimem „Mały Franek” – na dowódcę grupy młodych komunistów, którzy mieli dokonać jakichkolwiek akcji, które przez komunistyczną propagandę miały zostać nagłośnione jako pierwsza akcja bojowa Gwardii Ludowej. W rzeczywistości oddział nie wykonał żadnych akcji przeciw Niemcom.

Mimo że w ciągu kilku dni przebywania w lasach piotrkowskich nie wykonano żadnych działań i powrócono do Warszawy, okrzyknięto to w propagandzie „wyjściem w pole” pierwszego „oddziału partyzanckiego” GL. Dla wzmocnienia efektu propagandowego ogłoszono, że był to oddział partyzancki „im. Stefana Czarnieckiego”.

W czerwcu 1942 roku akcję ponowiono – tym razem pod osobistym dowództwem wyznaczonego na dowódcę GL Bolesława Mołojca – byłego żołnierza Brygad Międzynarodowych w Hiszpanii. 9 czerwca 1942 roku dokonano napadu na polską leśniczówkę w Mieszczanach i na leśniczego Jeremiego Kozłowskiego (żołnierza AK), któremu zabrano dubeltówkę i 5 tys. złotych. Po dwóch dniach „oddział” Zubrzyckiego uległ rozproszeniu po napotkaniu grupy niemieckich żandarmów. Faktycznie przestał istnieć. Zubrzyckiego ogłoszono dowódcą w znacznym stopniu istniejącego tylko formalnie „okręgu częstochowsko-piotrkowskiego GL”. Wkrótce potem, 6 sierpnia 1942 roku został aresztowany przez Niemców na dworcu kolejowym w Tomaszowie Mazowieckim i zginął podczas próby ucieczki.

W PRL wykreowano go na legendarnego dowódcę bohaterskich walk o wolność. Przemilczano, że w sensie ideowym i partyjnym był zdyscyplinowanym funkcjonariuszem stalinowskiej konspiracji.

2. **Czerwoni Kosynierzy** – błędna i potoczna nazwa ochotniczej formacji wojskowej utworzonej z inicjatywy PPS podczas działań wojennych we wrześniu 1939 r. w Gdyni i na Kępie Oksywskiej. Obecnie w opracowaniach historycznych używa się najczęściej nazwy **Kosynierzy Gdyńscy**.

Przez wiele lat po wojnie za dowódcę Gdyńskich Kosynierów uchodził przedwojenny działacz PPS, a później komunistyczny ppor.rez. Kazimierz Rusinek (w okresie stalinowski m.in. członek KC PZPR). Twierdził on, iż jako działacz socjalistyczny miał zostać wezwany do płk. Stanisława Dąbka i mianowany komendantem kosynierów, na czele których miał bronić Gdyni bronią odbieraną oficerom sanacyjnym, poddającym się Niemcom. W rzeczywistości powierzono mu kierowanie oddziałami nieuzbrojonych ochotników mających kopać okopy. Rusinek "wylansował" też nazwę "Czerwoni Kosynierzy", która

prawdopodobnie nigdy nie funkcjonowała wśród walczących w Gdyni i na Wybrzeżu, pomimo, iż wielu członków formacji "kosynierów" należało do lewicowych związków zawodowych, w których PPS posiadała silne wpływy.

Nazwa „Czerwoni Kosynierzy” jest typowym przykładem działania propagandy komunistycznej już po wojnie.

3. **Stanisław Soldek** – 1916 – 1970; traser Stoczni Gdańskiej. Był także pracownikiem Płockiej Stoczni Rzeczej w Radziwiu. Poseł na stalinowski Sejm (1952-1956) I kadencji, w którym nie było ludzi przypadkowych. Jego imieniem został nazwany pierwszy polski powojenny statek pełnomorski -rudowęglowiec typu B30 SS Soldek.

Propaganda PRL wykreowała go na legendarnego przodownika pracy, czołowego polskiego stachanowca.

4. **Jan Orliński** – 1911 – 1943; działacz komunistyczny, urodzony w Sikorzu, robotnik.

W 1930 r. wstąpił do Komunistycznego Związku Młodzieży Polskiej, a w 1936 do KPP. Kilkakrotnie aresztowany w okresie II RP za agitację komunistyczną i działalność wywrotową, antypaństwową.

W czasie okupacji należał do kierowniczego grona komunistycznych Rad Robotniczo – Chłopskich (tzw. „Młot i Sierp”) oraz PPR i GL na północnym Mazowszu. Od roku 1940 wchodził w skład Płockiego OK RRRCH oraz PPR, a następnie (1942-43) KO PPR; pełnił też funkcję sekretarza KM PPR. Był jednym z najbardziej zaangażowanych stalinowskich komunistów w płockim regionie.

Aresztowany przez Niemców i powieszony w grudniu 1943 r.

5. **Zygmunt Wolski** – 1908 – 1942; urodzony w powiecie sierpeckim, działacz lewicowego nurtu ruchu ludowego, a potem komunistycznego, nauczyciel.

W 1931 r. zwolniony z pracy za propagandę antypaństwową i komunistyczną. Nie zaprzestał jednak wywrotowej działalności. Wraz z Wieczorkiem i innymi komunistami, był Wolski organizatorem wielu rewolucyjnych wystąpień chłopskich na północnym Mazowszu. Był szczególnie aktywny na polu doprowadzenia do rewolucyjnego sojuszu robotniczo – chłopskiego i coraz bardziej wiązał się z komunistami; miał kontakty z organizacją KPP w Sierpcu. W czerwcu 1935 r. aresztowany i skazany przez Sąd Okręgowy w Płocku za komunistyczną agitację i wywrotową, antypaństwową działalność. Po wyjściu na wolność wstąpił w 1935 r. w szeregi KPP. Był później jeszcze wielokrotnie aresztowany za działalność komunistyczną.

Pod okupacją przystąpił wspólnie z Wieczorkiem, Janem Orlińskim i innymi komunistami do organizacji Związku Rad Robotniczo – Chłopskich (tzw. „Młot i Sierp”). Później stanął na czele tej organizacji w okręgu płockim. Prawdopodobnie był obecny na spotkaniu założycielskim PPR 5.I.1942 r., a potem brał udział w tworzeniu jej struktur. Był także sekretarzem PPR w okręgu płockim. Był jednym z najzagorzalszych stalinowskich komunistów w płockim regionie.

Aresztowany przez Niemców i powieszony we wrześniu 1942 r.

6. **Gwardia Ludowa** (później Armia Ludowa) - ulica jej imienia znalazła się także w piśmie Prezesa IPN do Przewodniczącego Rady Miasta Płocka; została utworzona w 1942 roku jako zbrojne ramię komunistycznej konspiracji PPR, ściśle podporządkowanej ośrodkom dowódczym w ZSRR. W 1944 roku GL faktycznie została przemianowana na Armię Ludową – była jej trzonem i podstawową częścią składową. Mimo propagandowych haseł, ukierunkowanych na wykreowanie AL jako siły zbrojnej polskiego podziemia, do końca pozostała formacją realizującą priorytety sowieckiej racji stanu i narzędziem polityki Stalina wobec Polski. Ani GL, ani AL nigdy nie były częścią sił zbrojnych Polskiego Państwa Podziemnego.

Podziały ziem polskich, dokonane w 1939 roku przez Niemcy i ZSRR, były pogwałceniem prawa międzynarodowego. W latach wojny źródłem konstytucyjnej władzy państwowej był w sposób nieprzerwany urząd Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (na Uchodźstwie), powołany przez niego Rząd RP oraz struktury Polskiego Państwa Podziemnego w okupowanym kraju. Władze ZSRR w okresie 1939–1941 negowały istnienie Państwa Polskiego. W okresie 1941–1943, mimo nawiązania z Polską kontaktów dyplomatycznych, ZSRR w sposób niejawni podejmował działania o charakterze dywersyjnym, naruszającym suwerenność polskich władz nad terytorium RP. Ich wyrazem było m.in. tworzenie na ziemiach polskich struktur Polskiej Partii Robotniczej i Gwardii Ludowej. W 1943 roku ZSRR zerwał stosunki dyplomatyczne z Polską, powracając do polityki otwartej wrogości wobec Prezydenta, Rządu RP i Polskiego Państwa Podziemnego oraz kwestionując integralność terytorium państwa polskiego. W 1944 roku Stalin podjął działania mające uniemożliwić odbudowę niepodległego państwa polskiego. Fakty te decydowały o zakresie zadań, stawianych przed działającymi na terenie Polski strukturami komunistycznej konspiracji.

Gwardia Ludowa została utworzona w 1942 roku jako zbrojne ramię Polskiej Partii Robotniczej, utworzonej na polecenie Józefa Stalina przez specjalnie przerzuconą drogą lotniczą z Moskwy grupę dywersyjną, kierowaną przez Marcelego Nowotkę. Na dowódcę GL został wyznaczony w ramach tej grupy Bolesław Mołojec. Najważniejsze decyzje dotyczące powstania PPR oraz GL podejmował Stalin osobiście. W 1944 roku GL została przemianowana na Armię Ludową – była jej trzonem i podstawową częścią składową.

W okresie swojej działalności GL-AL w pełni podlegała ośrodkom dowódczym w ZSRR, podejmując działania zbrojne wynikające z realizacji priorytetów polityki Stalina. Kierownictwo ZSRR wydawało rozkazy, podejmowało decyzje strukturalne, organizacyjne i personalne dotyczące PPR oraz GL, dostarczało instrukcji i wytycznych działania, zapewniało zaopatrzenie i środki finansowe na działalność. Mimo taktycznego odwoływania się do narodowych haseł propagandowych ani GL, ani AL nigdy nie były częścią sił zbrojnych Polskiego Państwa Podziemnego.

W odróżnieniu od organizacji polskiego podziemia niepodległościowego (zarówno lewicowych, jak i prawicowych, związanych z ruchem socjalistycznym, ludowym i narodowym) GL PPR była formacją reprezentującą sowiecką rację stanu. Stała na gruncie przynależności ziem zajętych przez ZSRR po 17 września 1939 roku (łącznie z Białostoczczyzną) do państwa sowieckiego, a jej stosunek do niepodległości Polski oraz legalnych organów państwa polskiego – Prezydenta, Rządu RP oraz Polskiego Państwa Podziemnego – zawsze był odzwierciedleniem polityki Stalina wobec Polski.

Ze względu na pełne podporządkowanie GL-AL władzom sowieckim były one faktycznie

częścią sił zbrojnych ZSRR, działających na zapleczu frontu niemieckiego, podobnie jak inne sowieckie grupy dywersyjne. Przez cały okres istnienia były narzędziem rozpracowania wywiadowczego, a z czasem politycznego i militarnego zwalczania dążeń do odbudowy niepodległego państwa polskiego.

Większość członków GL-AL po wojnie włączyła się w budowę struktur systemu stalinowskiego w Polsce – partii, Urzędów Bezpieczeństwa i Milicji Obywatelskiej. Wielu z nich w nowej roli stało się bezpośrednimi sprawcami zbrodni i represji wymierzonych w społeczeństwo oraz organizacje niepodległościowe.

Uzasadnienia do nazw ulic proponowanych w zamian:

1. **Eustachy Grabowski** – XIX w.; właściciel ziemski, naczelnik cywilny województwa płockiego w czasie powstania styczniowego.

Na wieść o wybuchu powstania stał się jego aktywnym uczestnikiem. Jeszcze przed powstaniem związany był z obozem „białych”. W okresie od 26.III do 6.XII 1863 r. był naczelnikiem cywilnym województwa płockiego. Pełniąc tę funkcję, położył duże zasługi w formowaniu i przetrzymaniu do powstania ochotników.

Za udział w powstaniu został postawiony przed sądem, a następnie zesłany do ciężkich robót.

2. **Kosynierzy Gdyńscy** – patrz wyżej uzasadnienie do Czerwonych Kosynierów.

3. **Roman Dmowski** – 1864 – 1939; jedna z najwybitniejszych postaci naszej historii - był mężem stanu, politykiem, pisarzem, publicystą, twórcą i przywódcą polskiego obozu narodowego. W sposób szczególny jest on symbolem niezależnej polityki polskiej, której przejawem była działalność konspiracyjnego Stronnictwa Narodowego, a następnie Narodowych Sił Zbrojnych i Narodowej Organizacji Wojskowej w czasie II wojny światowej oraz walka niepodległościowych formacji narodowych z okupacją komunistyczną po 1945 roku. Należał do grona największych umysłów w historii Polski. Jako mąż stanu cieszył się na Zachodzie ogromnym autorytetem i szacunkiem. Był orędownikiem niepodległości i modernizacji Polski, rozumiejąc, że tradycję ocalić można tylko w nowoczesnych formach.

4. **Jan Chmielewski** – 1942 – 2002; jeden z twórców i najodważniejszych działaczy „Solidarności” i opozycji antykomunistycznej w Płocku.

Organizator i uczestnik strajku w płockim MPK we IX 1980. Organizator struktur „S” w Regionie Płockim; od IX 1980 wiceprzewodniczący MKZ Płock, szef Biura Interwencji. Inicjator i organizator KOWzP w Płocku, przewodniczący Okręgu Płockiego KPN. Delegat na WZD Regionu Płock, wiceprzewodniczący ZR, delegat na I KZD. 13 XII 1981 internowany w Ośr. Odosobnienia w Mielęcinie k. Włocławka i Kwidzynie; brutalnie pobity przez ZOMO podczas pacyfikacji obozu 14 VIII 1982, zwolniony w XI 1982. Zwolniony z pracy. Organizator i przywódca wielu niezależnych inicjatyw w regionie. W I 1985 wystąpił z KPN i wszedł w skład Rady Naczelnej Polskiej Partii Niepodległościowej. Aresztowany w V 1985 pod zarzutem prowadzenia kolportażu niezależnych wydawnictw; zwolniony po ponad 9 mies. W 1986 przeszedł ciężki zawał serca. Otrzymał III grupę inwalidzką, którą po 6 mies.

cofnięto. Ciężko chory, nadal pozostawał bez pracy. W miarę powrotu do zdrowia ponownie aktywnie zaangażował się w działalność opozycyjną.

Od V 1988 przewodniczący podporządkowanej Lechowi Wałęsie Płockiej Rady „S”, od kwietnia 1989 MKO Regionu Płock. Nie zgadzając się z prowadzoną przez „S” polityką porozumienia z komunistami, w VII 1989 zrezygnował z funkcji przewodniczącego MKO i z członkostwa w „S”. Po śmierci żony wycofywał się z działalności politycznej. Ze względu na chorobę swoją i córki przeszedł na wcześniejszą emeryturę. Żył w bardzo trudnych warunkach materialnych i mieszkaniowych.

Tak wspomina swojego przyjaciela inny ówczesny płocki opozycjonista, Konrad Łykowski: „To Chmielewski tłumaczył, że powstanie związku jest dla nas szansą na uczciwe życie. Do tej pory wszyscy uważaliśmy, że tak właśnie już żyjemy. On nam uzmysłowił, że dopiero musimy o to walczyć. To był bardzo odważny człowiek. Początkowo strasznie się bałem, jak wnosilem do pracy jedną gazetę. Później dzięki niemu wnosilem ich kilkadziesiąt i nie czułem strachu.”

Przywróćmy naszemu miastu pamięć jego bohaterów!

5. ks. Stefan Niedzielak – 1914 – 1989; ur. w Płocku; prałat, kapelan Armii Krajowej i WiN-u.

Święcenia kapłańskie przyjął 23 czerwca 1940. W czasie okupacji niemieckiej pracował w parafiach Wiskitki i Bolimów oraz w Łowiczu. Był kapelanem Łódzkiego Okręgu AK, kierował pracami Głównej Rady Opiekuńczej. Był współpracownikiem Delegatury Rządu na Kraj, dzięki czemu wcześniej poznał raport komisji Czerwonego Krzyża o zbrodni katyńskiej.

Uczestniczył w powstaniu warszawskim.

W 1946 powrócił do Warszawy i wstąpił do organizacji Wolność i Niezawisłość. Ukrywał się przed aresztowaniami. Kierował odbudową kościoła Świętej Trójcy na Solcu i kościoła Wszystkich Świętych przy placu Grzybowskiem.

W 1956 został proboszczem parafii św. Karola Boromeusza na warszawskich Powązkach. Od 1961 był proboszczem parafii Matki Boskiej Loretańskiej na Pradze i jednocześnie duszpasterzem służby zdrowia. Od 1977 był ponownie proboszczem na Powązkach, gdzie zapoczątkował odprawianie mszy za Ojczyznę.

W latach 80. wraz z Wojciechem Ziemińskim zaczął tworzyć Sanktuarium Poległych i Pomordowanych na Wschodzie. Został kapelanem Rodzin Katyńskich. Wspierał repatriantów z Rosji i Kazachstanu, organizował wysyłkę książek do Polaków żyjących w krajach dawnego Związku Radzieckiego.

Był inicjatorem wzniesienia krzyża katyńskiego na cmentarzu powązkowskim (31 lipca 1981), który to pomnik SB jeszcze tej samej nocy zniszczyła. Za swoją działalność niepodległościową był nieustannie nękany i szykanowany, otrzymywał listy i telefony z pogrózkami, bezpieka wielokrotnie podejmowała próby zastraszenia go, pobicia czy porwania. Zginął zamordowany (prawdopodobnie ciosem karate) przez nieznaną sprawców w swojej plebanii na Powązkach w nocy z 19 na 20 stycznia 1989. W Zakładzie Medycyny Sądowej Akademii Medycznej stwierdzono szereg zewnętrznych obrażeń w okolicy twarzy i

głowy oraz złamanie kręgosłupa szyjnego, mimo to ówczesne ministerstwo spraw wewnętrznych wykluczało morderstwo. Sprawę śmierci kapłana umorzono, przyjmując wersję o śmiertelnym upadku z fotela. O zabójstwo podejrzewano SB, Jan Olszewski w swoich pracach sugerował udział KGB w morderstwie.

6. **NSZZ „Solidarność”** – ruch, związek zawodowy ogólnopolski, który doprowadził do obalenia komunizmu w Polsce i zapoczątkował jego upadek w Europie. Nie wymaga szerszego uzasadnienia.

Uzasadnienia do pozbawienia honorowego obywatelstwa:

1. **Michał Żymierski PS. Rola** – 1890 – 1989; marszałek Polski.

Od 1909 r. działał w ruchu niepodległościowym, potem w legionach Piłsudskiego i POW, od 1919 r. w Wojsku Polskim, uczestnik wojny polsko-bolszewickiej, w 1926 r. opowiedział się przeciwko Piłsudskiemu podczas wydarzeń majowych.

Dnia 6 września 1927 został skazany na 5 lat więzienia za nadużycia finansowe przy dostawach dla armii, pozbawiony odznaczeń, zdegradowany i wydalony z zawodowej służby wojskowej, przebywał w więzieniu do 1931 r. Wówczas nawiązał pierwsze kontakty z komunistami, porzucając wyznawane wcześniej poglądy polityczne.

W późniejszym okresie przebywał we Francji (do 1938), gdzie wstąpił do Komunistycznej Partii Polski. W 1932 zwerbował go do współpracy sowiecki wywiad NKWD (lub wywiad Armii Czerwonej). Żymierski dostarczał NKWD informacje na temat organizacji i wyszkolenia Wojska Polskiego, transakcji Ministerstwa Spraw Wojskowych we Francji a także werbował agentów dla wywiadu ZSRR z korpusu oficerskiego WP. NKWD zerwało współpracę w 1937 r., podejrzewając go o dezinformację. W 1938 roku wrócił do Polski.

W czasie okupacji niemieckiej utrzymywał kontakty z komunistyczną grupą "Młot i Sierp". W 1940 ponownie zaoferował swoje usługi wywiadowi sowieckiemu, lecz ten skontaktował się z nim dopiero w 1942. Żymierski miał za zadanie dostarczanie informacji o polskim podziemiu niepodległościowym, próbując zostać członkiem organizacji konspiracyjnych (ZWZ, Bataliony Chłopskie, NSZ), nigdzie jednak nie udało mu się dostać z uwagi na kryminalną przeszłość.

Według relacji Józefa Świątły, Żymierski z polecenia sowieckich przełożonych miał nawiązać w Warszawie współpracę z Gestapo, dopiero wtedy przeszedł do działań w PPR (jako członek niejawni) i Gwardii Ludowej.

Od maja 1943 doradca ds. wojskowych w Sztabie Głównym GL jako generał "Józef". Dnia 1 stycznia 1944 mianowany naczelnym dowódcą Armii Ludowej pod pseudonimem "Rola". Od 21 lipca 1944 do 1947 r. Naczelnym Dowódcą Wojska Polskiego (m.in. zatwierdzał wyroki śmierci na żołnierzy AK wydawane przez Sądy Wojskowe PKWN). Był członkiem Prezydium KRN, 1944 kierownik Resortu Obrony Narodowej PKWN, 1944-1949 Minister Obrony Narodowej.

3 maja 1945 nadano mu stopień marszałka Polski, przeciwko czemu zaprotestowała Delegatura Sił Zbrojnych na Kraj, wydając drukiem ulotkę w której potępiła Żymierskiego jako "zdrajcę" w służbie sowieckiej, zarzucając mu brak kompetencji dowódczych oraz obwiniając za 60-procentowe straty 1 Armii Wojska Polskiego w czasie walk z Niemcami na Pomorzu.

Jako naczelny dowódca Wojska Polskiego i Minister Obrony Narodowej (1944-1949), przewodniczący Państwowej Komisji Bezpieczeństwa (od 1946) – w okresie stalinizmu był współodpowiedzialny za użycie wojska do pacyfikacji społeczeństwa, prześladowania żołnierzy podziemia niepodległościowego (głównie z Armii Krajowej), żołnierzy LWP wcześniej służących w AK lub Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie oraz cywilów skazywanych z powodów klasowych, etnicznych lub politycznych na kary wieloletniego więzienia lub śmierć (np. przez sądy wojskowe WSR na podstawie dekretów PKWN).

Michał Rola-Żymierski osobiście zatwierdzał liczne wyroki śmierci na przedwojennych oficerów Wojska Polskiego, którzy zostali osądzeni przez sądy komunistyczne (jego podpis widnieje na ok. 100 wydanych wyrokach śmierci), aprobował także zbrodnicze działania Głównego Zarządu Informacji, m.in. na jego wniosek z dnia 26 września 1946 Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej pozbawił obywatelstwa grupę 76 polskich oficerów (na czele z gen. Władysławem Andersem, Stanisławem Kopańskim i Stanisławem Maczkiem), którzy podjęli służbę w Polskim Korpusie Przysposobienia i Rozmieszczenia w Wielkiej Brytanii.

W 1949 roku usunięty z funkcji Ministra Obrony Narodowej. W latach 1952-1955 ponownie znalazł się w więzieniu z powodów politycznych, w ramach czystek stalinowskich. Po zwolnieniu nie odegrał już istotnej roli w wydarzeniach w kraju, zajmując podrzędne stanowiska. W 1981 poparł publicznie wprowadzenie stanu wojennego w Polsce i wszedł w skład Komitetu Centralnego. Zmarł w 1989.